

YENİ TTK'YA GÖRE TİCARET UNVANININ DEVRİ

TRANSFER OF TRADE NAME ACCORDING TO THE NEW TCL

Mustafa YAVUZ^{*)}

ÖZ

Ticaret unvanı, bir ticari işletmenin sahip olduğu en önemli değerlerin başında gelmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ticaret unvanının şekli, tescili, kullanımı, korunması ve devrine ilişkin usul ve esaslar, detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kapsamda, ticaret unvanı, kural olarak, işletmeden ayrı bir şekilde başkasına devredilemez. Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. İşte bu çalışmada, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile karşılaştırmalı olarak, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde, ticaret unvanının hangi hallerde ve ne şekilde devredilebileceği ile devrin Kanuna aykırı yapılması halinde ilgililerin karşı karşıya kalabileceği adli yaptırımlar üzerinde etraflıca durulmuş; ayrıca ticaret unvanının devri ile işletme adı ve markanın devri arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret unvanı, tacir, ticaret unvanının devri, işletme adı, marka

ABSTRACT

A trade name is one of the most valuable assets of a business. The Turkish Commercial Law no. 6102 defines the principles and procedures concerning the form, registration, usage, protection and transfer of trade names thoroughly. In this respect, a trade name cannot, as a rule, be transferred separately from the business itself. Transfer of a business, unless otherwise specified, involves transfer of trade name too. This study deals with under which circumstances and how trade names are transferred and what happens if this transfer has not been concluded in accordance with the legislation, by com-

^{*)} Gümrük ve Ticaret Baş Müfettişi

parison with the old Turkish Commercial Law no. 6762. The article also provides information on the similarities and differences of transfer of trade names, business names and brands.

Key Words: Trade name, merchant, transfer of trade name, business name, brand

1- GİRİŞ

Ticari işletmenin temel unsurlarından biri olan ticaret unvanı, her tacirin, işletmesine ilişkin iş ve işlemlerinde kullandığı addır. Tacir, ticaret unvanı ile diğer tacirlerden ayrılmakta, ticari yaşamda tanınmakta; böylece ticaret unvanı, ticari işletmenin doğrudan doğruya taciri tanıtan bir unsuru olmaktadır. Tacir bu unvan ile kendisini müşterilere tanıtmayı ve müşteri çevresini genişletmeyi amaçlamaktadır.¹ Ticaret unvanı ayrıca tacirin, iş yapma kapasitesi ile kredi imkanlarını artırmakta ve büyümesine yardımcı olmaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu² (TTK) ticaret unvanıyla ilgili hususları, uygulamada karşılaşılan sorunları da dikkate alarak yeniden düzenlemiştir. Ticaret unvanına ilişkin anılan Kanunda yer alan konulardan biri de ticaret unvanının devridir. Ticaret unvanının devir işleminin, TTK'ya uygun bir şekilde yapılması önemlidir. Zira kanun koyucu devrin Kanuna uygun yapılmaması halinde adli yaptırım öngörmüştür.

Bu çalışmamızda, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu³ (ETTK) ile karşılaştırmalı olarak, TTK'ya göre ticaret unvanının devrine ilişkin esaslar hakkında detaylı ve açıklayıcı bilgi verilecektir.

2- TİCARET UNVANI

Gerçek ve tüzel kişi her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak, ayrıca işletme konusunu ticaret unvanında göstermek zorundadır. Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yeri-ne okunaklı bir şekilde yazılır. Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Ayrıca her tacir kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı, notere onaylattırdıktan sonra ticaret sicili müdürlüğüne verir (TTK md. 39, 40). Doktrinde ticaret unvanı, genel itibariyle **gayri maddi nitelikte bir mal** olarak kabul edilmektedir.⁴

3- TİCARET UNVANININ DEVRİ

Ticaret unvanının devri ile ilgili olarak TTK'nın 49. maddesinde; **“(1) Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. (2) Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir halinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir.”** denilmektedir. Söz konusu hüküm, ETTK md. 51'de “Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın dahi devrini ta-

¹ Reha Poroy, Ticari İşletme Hukuku, , Beta Basın Yayın,6. baskı,İstanbul1991, s.36.

² 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarihli, 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

³ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1533. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

⁴ Yavuz Mustafa, Şirketlerde Ticaret Unvanının Korunma Esasları, Vergi Sorunları Dergisi, Mart 2013.

zammun eder.” şeklinde yer almaktaydı. Görüldüğü üzere, ETTK’daki hüküm, bazı ibarelerin güncel karşılığının kullanılması dışında, TTK’da aynen korunmuş, bununla birlikte farklı uygulamaları gidermek amacıyla, ticaret unvanını devralan kişinin herhangi bir değişiklik yapması gerekmeden unvanı kullanabilme hakkına sahip olduğuna ilişkin hüküm eklenmiştir.

Konuya geçmeden önce belirtelim ki, 6103 sayılı Kanunun⁵ 11. maddesinde “*Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren anılan Kanunun ticaret unvanına ilişkin hükümleri uygulanır.*” denilmektedir. Hükümde TTK’nın ticaret unvanına ilişkin hükümlerinin hemen yürürlüğe gireceği belirtilerek uygulamada doğabilecek tereddütler giderilmiştir. “Hemen uygulanma” ilkesi, özellikle şeffaflığa ilişkin hükümlerin hemen etkili olması açısından önem taşımaktadır. Önemli bir değişiklik yapılmış olmasa da, ticaret unvanının devrini düzenleyen TTK’nın 49. maddesi hükmü, mezkur Kanunun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden itibaren uygulama alanı bulmuştur.

3.1- Sadece Ticaret Unvanının Devri

Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez (TTK md. 49/I). Aynı şekilde, ticari işletmeyi bir kişiye, unvanı başka bir kişiye devretmek de mümkün değildir. Ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devredilmesinin yasaklanması şu gerekçeyle açıklanabilir. Ticaret unvanı belli bir ticari işletmenin faaliyeti sonucunda değer kazanır; işletmeyi devretmeden sadece unvanın devredilmesi, eski işletmenin faaliyette bulunduğu şeklinde bir izlenim oluşturur ve halkın aldatılmasına yol açabilir. İşte bu sebeple, ticaret unvanının tek başına bir kimseye devri kanunen kabul edilmemiştir. TTK’nın 127. maddesinde sermaye olarak getirilebilecek unsurlar arasında ticaret unvanına yer verilmemiş olması da, anılan Kanunun 49/I. maddesindeki hükmü teyit etmektedir.⁶

3.2- Ticaret Unvanının İşletmeyle Birlikte Devri

TTK’nın 49/II. maddesi uyarınca, bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Bu kapsamda, ticaret unvanı, ticari işletme ile birlikte devredilebilir. Aslında devre ilişkin bu usul (ticaret unvanının, ticari işletmeyle birlikte devri) temel kuraldır. Nitekim ticaret unvanı, ticari işletmenin unsurlarından biri olduğundan, unvanın devri ticari işletmenin devrine bağlı bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, devir sözleşmesinde bu kurala istisna getirilmesi mümkündür. Öte yandan; devir sözleşmesinde, ticari işletmenin devri ile **birlikte ticaret unvanının da devredildiğinin açıkça ifade edilmesi gerekli değildir**. Zira sözleşmede bu yönde bir hüküm ya da açıklama yoksa ticaret unvanının ticari işletmeyle birlikte devredildiğinin kabulü gerekir.

Ticaret unvanını devreden tacir, esas itibarıyla bu unvanı tekrar kullanamaz; devredilen unvanı kullanma hakkı, ticari işletmeyi devralana aittir. Bununla beraber ticaret unvanının devri, işletmenin eski sahibinin yeniden ticari hayata atılmasına engel teşkil etmez; başka bir ifade ile bu kimse yeniden ticari faaliyette bulunabilir ve bir ticaret unvanı seçebilir. Fakat bu halde bir karışıklığa sebebiyet vermemek için devredilen ticaret unvanından ayırt etmek amacıyla gerekli ilavelerin yapılması

⁵ 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 14.02.2011 tarihli, 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁶ Uras Hülya, Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticaret Unvanı ve İşletme Adının Oluşumu, Devri ve Korunması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997, s.54.

gerekir⁷(TTK md. 45, 46). Öte yandan, ticari işletme ile birlikte ticaret unvanını devralan kimse, bu unvanı doğrudan ya da ek yaparak kullanmak zorunda değildir. ETTK'nın yürürlükte olduğu dönemde devrolunan ticaret unvanının aynen kullanılıp kullanılamayacağı hususu öğretide tartışmalıydı. TTK'da ise *"Devir halinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir."* hükmüne yer verilerek bu konudaki tartışmalara son verilmiştir.

3.3- Sadece Ticari İşletmenin Devri

Ticari işletme, TTK'nın 11. maddesi uyarınca ve kural olarak bir bütün halinde ve devamlılığı sağlamak suretiyle devredilebilir. Ticari işletmenin devrine ilişkin devir sözleşmesi yazılı şekilde yapılır, tescil ettirilir ve bu sözleşmede Ticaret Sicili Yönetmeliğinin⁸ 133. maddesinde öngörülen hususlara yer verilir. Bu hususlardan biri ise ticari işletmenin sözleşme dışında bırakılan unsurlarıdır. TTK'nın 49/II. maddesinde de, bir işletmenin devrinin, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğuracağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, **ticari işletmenin ticaret unvanından ayrı olarak devri mümkündür**. Bir başka anlatımla, tacir ticari işletmeyi devredip, ticaret unvanını devretmeyebilir. Fakat bu durumun devir sözleşmesinde açıkça belirtilmesi zorunludur. Devir sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmadıkça, ticaret unvanı ticari işletme ile birlikte devredilmiş olur. Ticaret unvanını ticari işletme ile birlikte devretmeyen tacir, söz konusu unvanı her zaman kullanabilir. Diğer taraftan, öğretide ticari işletmenin ticaret unvanından ayrı olarak devredilebilmesi için ticari işletmenin **tamamının devrediliyor olmasının şart** olduğu, ticari işletmenin kısmen devredildiği hallerde bu yola başvurulamayacağı kabul edilmektedir.

3.4- Ticaret Unvanının Miras Yoluyla Devri

Ticaret unvanının miras yolu ile mirasçılara geçmesine için açık bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, genel hükümler çerçevesinde, ticaret unvanı mirasçılara devredilebilir. Fakat ticaret unvanı, ticari işletmeden ayrı olarak mirasçılara devredilmez. Bir başka deyişle, ticaret unvanının miras yolu ile devri ticari işletme ile birlikte olmalıdır. Bu çerçevede örneğin; iki mirasçı mevcutsa, bunlardan birisine ticari işletmenin, diğerine ise ticaret unvanının devri mümkün değildir. Bu halde, ticaret unvanının miras yoluyla intikalinde dahi devir ticari işletme ile birlikte olur.

4- TİCARET UNVANININ TTK'YA AYKIRI BİR ŞEKİLDE DEVREDİLMESİNİN YAPTIRIMI

TTK'nın 6335 sayılı Kanunla⁹ değişik 51. maddesinde; **anılan Kanunun 49. maddesine aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullananların, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacağı** hükme bağlanmıştır. Bu suçun maddi unsuru, ticaret unvanının devrine ilişkin TTK'nın 49. maddesinde öngörülen esaslara aykırı davranılmasıdır. Suçun faili ise Kanuna aykırı olarak ticaret unvanını devredenler, devralanlar ve kullananlardır. Görüldüğü üzere, sadece devreden veya devralan değil, her ikisi de suçun failidir. Hatta bunlardan ayrı olarak kullananlar da suçun faili olabilecektir. Kanun koyucu, bu suç için seçimlik ceza öngörmüştür. Buna göre; suçun sabit olması halinde mahkeme ya üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına ya da adli para cezasına hükmedecektir.

⁷ Uras Hülya, a.g.t., s.56.

⁸ Ticaret Sicili Yönetmeliği, 27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁹ 6335 sayılı Kanun, 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Söz konusu suça ilişkin TTK'da adli para cezasının alt veya üst limit belirtilmemiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun¹⁰ 52. maddesine göre ise adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanacaktır. En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak hakim tarafından takdir edilecektir. Ticaret unvanının TTK'ya aykırı olarak devredilmesi hususunda öngörülen adli para cezası bu durumda 5-730 gün arasında takdir edilen gün sayısının yine 20-100 TL arasında takdir edilen miktarla çarpılması sonucunda bulunacaktır. Dolayısıyla, adli para cezasının asgari limit aralığı 100-500 TL, azami limit aralığı ise 14.600-73.000 TL olacaktır.

5- İŞLETME ADI ve MARKA DEVRİNİN TİCARET UNVANININ DEVRİNDEN FARKI

5.1- İşletme Adı

İşletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için işletme adı kullanılabilir. Bu adlar da sahipleri tarafından tescil ettirilir. TTK'nın 53. maddesinde tescil edilen işletme adları hakkında ticaret unvanına ilişkin anılan Kanunun hangi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu hükümler arasında ticaret unvanının devrini düzenleyen 49. madde yer almamaktadır. Dolayısıyla işletme adları, ticaret unvanından farklı olarak, işletmeden bağımsız bir şekilde devredilebilir. Bir başka deyimle, **işletme adının, ticari işletmeden ayrı olarak devri mümkündür.**

5.2- Marka

Marka, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dahil özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar gibi malların biçimi veya ambalajlarının çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayımlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işarettir.¹¹ 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre marka, ticaret unvanından farklı olarak, ticari işletmeyle birlikte veya işletmeden ayrı olarak kısmen veya tamamen devredilebilir. Markanın işletmeden ayrı olarak devri için taraflar arasında noter huzurunda yazılı devir sözleşmesi yapılmalıdır. Bunun yanında bir işletmenin aktif ve pasifleriyle devri, aksi kararlaştırılmamışsa, işletmeye ait markaların da devrini kapsar. Devir işlemiyle birlikte marka sahibinin marka üzerindeki mutlak nitelikteki hakkı devralana geçer ve marka üzerindeki tasarruf yetkisi ortadan kalkar. Markanın devri, markanın bağlı olduğu hukuki statüde bir değişiklik oluşturmaz. Ayrıca tescilli bir markanın devri sırasında, devreden aynı veya ayırt edilemeyecek derecede benzer olan ve benzer mal veya hizmetler için tescilli başka markaları bulunuyorsa bu markaların da devredilmesi gerekir.

¹⁰ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

¹¹ Karabulut Özlem, Marka Hakkına Tecavüz ve Hukuki Sorumluluğu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008, s.5.

6- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. Ayrıca bir işletmenin devri, aksi devir sözleşmesinde açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir halinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir. Mevzuatta işletme adının ve markanın devrinde, ticaret unvanının devrinden farklı bir usul izlenmiştir. Buna göre işletme adı ve markanın, ticari işletmeyle birlikte veya işletmeden ayrı olarak kısmen veya tamamen devri mümkündür.

Ticaret unvanını, TTK'da yer alan ve yukarıda özetlenen söz konusu esaslara aykırı olarak devredenlerle devralan ve kullananlar, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaktır. Dolayısıyla, ticari işletmenin ve ticaret unvanının devrinde, TTK'da belirtilen usul ve esaslara sıkı sıkıya riayet edilmesi tacirler açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete.
- 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete.
- 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete.
- Karabulut Özlem, Marka Hakkına Tecavüz ve Hukuki Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Reha Poroy, Ticari İşletme Hukuku, Beta Basın Yayın, 6. Baskı, İstanbul 1991.
- Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı Resmi Gazete.
- Ticaret Sicili Yönetmeliği, 27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete.
- Uras Hülya, Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticaret Unvanı ve İşletme Adının Oluşumu, Devri ve Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Yavuz Mustafa, Şirketlerde Ticaret Unvanının Korunma Esasları, Vergi Sorunları Dergisi, Mart 2013.